

ІВАНО-ФРАНКІВСЬКИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ЮРИДИЧНИЙ ІНСТИТУТ
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
КАФЕДРА ЦИВІЛЬНОГО ТА ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА І ПРОЦЕСУ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор ІФННЮІ НУ «ОЮА»

проф.

Роман САВЧУК

«2» вересня 2024 р.

ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

**АДВОКАТУРА ТА АДВОКАТСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ
ВК 15**

рівень вищої освіти
ступінь вищої освіти
галузь знань
спеціальність
освітня програма

перший (бакалаврський)
бакалавр
08 Право
081 Право
Право

Розробник програми: к.ю.н., доц. Романюк Андрій Богданович

Затверджено на засіданні кафедри цивільного та господарського права і процесу (протокол № 1 від 27.08.2024 р.)

В.о. завідувача кафедри цивільного та
господарського права і процесу

Андрій РОМАНЮК

Начальник навчального відділу

Ірина ЯЦКІВ

Гарант освітньої програми

Роман САВЧУК

Науково-методична рада (протокол № 1 від 02.09 2024 р.)
Голова науково-методичної ради

Олег БЕЗНОСЮК

Заступник директора

Олег БЕЗНОСЮК

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Анотація

Професія адвоката є однією з найбільш різносторонніх юридичних професій з огляду на види діяльності, якими адвокат займається. Коло професійних інтересів адвоката охоплює собою всі види матеріальних правовідносин, у межах яких між їх суб'єктами можуть виникати спори, а також всі види судочинства, де ці спори можуть розглядатися. Такий багатосторонній характер діяльності адвокатів вимагає серйозної його базової підготовки як спеціаліста-юриста. Крім того, представники інших юридичних професій – судді, прокурори, слідчі, юрисконсультанти, нотаріуси – за родом своєї діяльності регулярно зустрічаються з діяльністю адвокатів, що вимагає від них знання особливостей правового регулювання організації та діяльності адвокатури в Україні, правового статусу адвоката.

Таким чином, вивчення у вищих навчальних закладах курсу «Адвокатури України» має значне практичне значення і є обов'язковим етапом підготовки фахівця у галузі права, незалежно від того, чи пов'язує студент своє майбутнє з адвокатською діяльністю.

Предметом вивчення навчальної дисципліни курс історії, організації та функціонування адвокатури, в якому розглядаються основні положення про адвокатуру України: походження, призначення та історичний генезис адвокатури в ході розвитку людського суспільства, поняття, завдання і принципи організації адвокатури в Україні, правовий статус адвокатів, гарантії їх діяльності, особливості надання правової допомоги адвокатами у кримінальних, цивільних, адміністративних та господарських справах, консультування фізичних і юридичних осіб, етичні вимоги до професійної адвокатської діяльності.

1.2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою навчальної дисципліни «Адвокатура та адвокатська діяльність» є формування у здобувачів вищої освіти достатніх уявлень про поняття, зміст, призначення адвокатської професії та знань щодо організації адвокатури в Україні та правового статусу адвоката.

Завданнями ОК є:

формування у здобувача вищої освіти розуміння поняття, змісту та призначення інституту адвокатури та адвокатської професії;

з'ясування правового статусу адвоката;

з'ясування вимог до осіб, які мають намір займатися адвокатською діяльністю в Україні, та організаційно-правових форм діяльності адвокатів в Україні;

ознайомлення з основами окремих видів адвокатської діяльності в Україні;

вивчення професійних та соціальних прав адвоката, його обов'язків та відповідальності за порушення законодавства;

ознайомлення з гарантіями адвокатської діяльності;
вивчення правового регулювання діяльності кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури в Україні;
дослідження історичного розвитку адвокатури на українських землях, починаючи з часів Київської Русі до новітніх часів;
засвоєння особливостей участі адвоката у кримінальному процесі, у цивільному процесі, у адміністративному судочинстві, у господарському процесі та при розгляді справ про адміністративні правопорушення, а також специфіки надання інших форм правової допомоги – консультування, юридичного супроводу підприємницької діяльності тощо;
дослідження етичних основ адвокатської діяльності.

3. ТЕМАТИЧНИЙ ВИКЛАД ЗМІСТУ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Організаційно-правові засади діяльності адвокатури України

Законодавство, що регулює діяльність адвокатури України. Закони та підзаконні акти. Акти органів адвокатського самоврядування. Міжнародно-правові акти про захист прав людини і основних свобод, а також основні положення про роль адвокатів.

Поняття і завдання адвокатури України.

Принципи діяльності адвокатури. Принцип конфіденційності. Принцип незалежності адвокатури.

Види адвокатської діяльності.

Організаційні форми адвокатської діяльності. Порядок створення адвокатського бюро, адвокатського об'єднання.

Тема 2. Правовий статус адвоката в Україні

Вимоги до осіб, які мають намір займатися адвокатською діяльністю. Заборона суміщення адвокатської з іншими видами діяльності.

Вимоги до помічника адвоката.

Порядок отримання статусу адвоката в Україні. Кваліфікаційні іспити для осіб, які мають намір займатися адвокатською діяльністю. Стажування.

Професійні права та обов'язки адвоката. Оплата праці адвоката і його помічника. Гарантії адвокатської діяльності.

Договір про надання правничої допомоги.

Юридична відповідальність адвокатів. Особливості притягнення адвокатів до дисциплінарної відповідальності.

Зупинення права на заняття адвокатської діяльності.

Припинення права на заняття адвокатської діяльності.

Здійснення іноземними адвокатами адвокатської діяльності в Україні.

Тема 3. Адвокатське самоврядування в Україні.

Поняття та завдання адвокатського самоврядування.

Національна асоціація адвокатів України.

Керівні органи адвокатського самоврядування, порядок їх формування та функції. З'їзд адвокатів України. Рада адвокатів України. Конференція адвокатів регіону. Рада адвокатів регіону.

Робочі органи адвокатського самоврядування порядок їх формування та функції. Вища кваліфікаційно-дисциплінарна комісія адвокатури України. Кваліфікаційно-дисциплінарні комісії адвокатури. Кваліфікаційна та дисциплінарна палати.

Ревізійні органи адвокатського самоврядування. Вища ревізійна комісія адвокатури. Ревізійна комісія адвокатів регіону.

Фінансове забезпечення адвокатського самоврядування.

Тема 4. Історія адвокатури України.

Зародження історії адвокатури в Україні. Судове представництво у Київській Русі. Адвокатська професія за Литовськими статутами. Вимоги до прокураторів. «Права, за якими судиться малоросійський народ».

Адвокатура України в дореволюційний період. Інститут адвокатури за Судовими статутами Російської імперії 1860-х рр. Присяжні повірені. Приватні повірені.

Адвокатура періоду Центральної Ради, Гетьманату, Директорії.

Адвокатура Радянської України. Перехід на колективні форми роботи адвокатури. Статус адвокатури за Положенням про адвокатуру 1980 року.

Організація адвокатури в західноукраїнських землях. Українська адвокатура у Австро-Угорщині та Польщі.

Становлення правової держави в Україні та необхідність подальшого реформування адвокатури.

Тема 5. Загальні особливості участі адвоката в кримінальному судочинстві.

Поняття права підозрюваного, обвинуваченого, підсудного на захист. Конституція України про право на захист у кримінальному процесі.

Процесуальні функції адвоката у кримінальному судочинстві – захисник підозрюваного, обвинуваченого, представник потерпілого, цивільного позивача, відповідача, адвокат свідка.

Способи вступу захисника у справу: а) за запрошенням (угодою); б) за призначенням.

Відмова адвоката від прийняття доручення у справі. Відмова від захисника. Заміна захисника.

Обов'язковість участі захисника у кримінальному процесі.

Процесуальні права і обов'язки захисника у кримінальних справах.

Адвокатські провадження, дос'є по кримінальній справі.

Завдання адвоката-захисника на досудовому розслідуванні.

Побачення з підзахисним. Особливості участі захисника у слідчих та інших процесуальних діях.

Ознайомлення захисника з матеріалами кримінального провадження.

Підготовка захисника до судового процесу. Участь захисника у судовому розгляді. Захисна промова адвоката. Право репліки.

Ознайомлення з протоколом судового засідання та зауваження до нього.

Тема 6. Особливості участі адвоката у цивільному судочинстві

Правові засади представництва, яке здійснюється адвокатом.

Завдання адвоката в цивільному судочинстві. Повноваження адвоката-представника в цивільному процесі.

Прийняття адвокатом доручення на ведення справи та підготовка до участі у справі.

Збирання адвокатом матеріалів про факти і докази при підготовці до суду.

Визначення адвокатом підсудності справи, кола осіб, які залучатимуться до участі у справі.

Участь адвоката у підготовці позову та подання позовної заяви до суду.

Підготовка адвокатом – представником відповідача заперечень на позов чи зустрічного позову.

Процесуальні права та обов'язки адвоката – представника осіб, які беруть участь у справі.

Дії адвоката-представника на стадії підготовки справи до судового розгляду.

Адвокат-представник у підготовчій частині судового розгляду.

Участь адвоката-представника в судовому процесі при дослідженні доказів.

Промова адвоката-представника в судових дебатах.

Завдання участі адвоката-представника при перегляді судових рішень.

Тема 7. Участь адвоката у господарському, адміністративному процесі та при розгляді справ про адміністративні правопорушення

Правовий статус та завдання адвоката - представника сторони чи третіх осіб у господарському процесі. Особливості участі адвоката у господарських спорах. Порядок підтвердження повноважень адвоката у господарському суді.

Завдання, права та обов'язки адвоката-представника сторони у адміністративному судочинстві. Документи, що підтверджують повноваження адвоката у адміністративних справах.

Процесуальний статус адвоката-захисника при розгляді справ про адміністративні правопорушення.

Тема 8. Консультаційна робота адвоката та інші види діяльності адвокатів

Консультаційна робота адвоката – один з головних видів правової допомоги населенню. Способи надання консультацій. Підготовка заяв, скарг, інших документів правового характеру.

Представництво адвокатом інтересів особи перед державними органами та їх посадовими особами, підприємствами, установами, організаціями всіх форм власності та окремими громадянами. Адвокатський запит.

Юридична допомога суб'єктам підприємницької діяльності (правовий супровід підприємницької діяльності).

Тема 9. Основи адвокатської етики

Поняття професійної етики адвоката. Правила адвокатської етики в Україні. Історія виникнення етичних кодексів поведінки адвокатів у зарубіжних країнах.

Поведінка адвоката в побуті та на роботі.

Взаємовідносини з клієнтами, відвідувачами і колегами по роботі.

Поведінка адвоката на досудовому слідстві, дізнанні і в судових процесах.

Професійна культура і майстерність адвоката.

Адвокатська таємниця. Присяга адвоката.

Тема 10. Адвокатура зарубіжних країн

Загальні риси історичного розвитку адвокатури у різних країнах світу.

Адвокатура Англії. Баристери та соліситори. Роль англійських адвокатів у правовому житті Англії.

Адвокатура США. Порядок отримання права на заняття адвокатською діяльністю.

Адвокатура Франції. Особливості отримання права на заняття адвокатською діяльністю.

Адвокатура Німеччини. Вимоги до осіб, що виявили намір займатися адвокатською діяльністю

4. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

4.1. Основна:

1. Адвокатура в рішеннях українських судів : Бібліотека адвоката / [за заг. ред. С.Ф.Сафулька.] – К.: Видавничий дім «Ін Юре», 2008. – 240 с.
2. Адвокатура України : [навчальний посібник] / Погорецький М. А., Яновська О. Г. – К. : Юрінком Інтер, 2014. – 368 с.
3. Аракелян М. Р. Правозахисна діяльність адвокатури: теоретико-правовий ракурс : монографія / М. Р. Аракелян ; НУ "ОЮА", рец.: Н. М. Бакаянова, С. В. Бобровник, Л. І. Заморська. - Одеса : Фенікс, 2018. - 384 с.
4. Довідник майбутнього адвоката: Науково-практична та навчальна література / [Варфоломеева Т. В., Мироненко Н. М., Ромовська З. В. та ін.] – К.: Видавництво "Прецедент", 2012. – 1152 с.
5. Зейкан Я.П. Захист у кримінальній справі / Я.П. Зейкан. – К.:КНТ, 2006. – 600 с.
6. Зейкан Я.П. Захист у цивільній справі: [науково-практичний коментар] / Я.П. Зейкан – К.: КНТ, 2007 – 488 с.
7. Історія адвокатури. Правове становище адвокатури та адвокатська діяльність. Правила адвокатської етики. [посібник]: Науково-практична та навчальна література. – К.: Видавництво "Прецедент", 2008. – 216 с.
8. Кваліфікаційний іспит адвоката: доступ до майбутньої професії. Письмовий іспит : Навчальний посібник / Кучинська О.П., Яновська О.Г., Крукевич О.М. – К.: Алерта, 2017 р. – 172 с.
9. Кваліфікаційний іспит адвоката: доступ до майбутньої професії. Усний іспит : Навчальний посібник / Кучинська О.П., Яновська О.Г., Крукевич О.М. – К.: Алерта, 2017 р. – 862 с.
10. Макарчук В.С. Історія світової та вітчизняної адвокатури : навч. посібник. 2-ге вид., випр. і доп. Львів, 2018. 308 с.
11. Молдован А.В. Адвокатура України : Навчальний посібник. / А.В. Молдован, Т.М. Тирик. – К.: Алерта, 2013. – 256 с.
12. Організація адвокатури та адвокатська діяльність : навч. посіб. для підгот. до комплекс. іспиту / [Т. Б. Вільчик, І. В. Назаров, О. М. Овчаренко та ін.]. – Харків : Право, 2021. – 448 с.
13. Святоцький О. Адвокатура України: [навч. посіб. для студентів юрид. вищих навч. зал. і фак-ів.] / О. Святоцький, М.Михеєнко. – К.: Ін Юре. – 1997. – 224 с.
14. Фіолевський Д.П. Адвокатура : Підручник. К. Право, 2017. – 624 с.
15. Фіолевський Д.П. Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» : Науково-практичний коментар. / Д.П. Фіолевський. – К.: Алерта, 2013. – 368 с.

Нормативні акти:

1. Загальна Декларація прав людини // Міжнародна хартія прав людини. [зб. документів.] – К.: Наукова думка, 1991. – 52 с.

2. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text.

3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (з протоколами) (Європейська конвенція з прав людини) від 04 листопада 1950 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text.

4. Основні положення про роль адвокатів (прийняті VIII Конгресом ООН по запобіганню злочинам у серпні 1990 р.). [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_835

5. Конституція України від 28 червня 1996 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

6. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням громадянина Солдатова Геннадія Івановича щодо офіційного тлумачення положень статті 59 Конституції України, статті 44 Кримінально-процесуального кодексу України, статей 268, 271 Кодексу України про адміністративні правопорушення (справа про право вільного вибору захисника). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v013p710-00#Text>

7. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням громадянина Голованя Ігоря Володимировича щодо офіційного тлумачення положень статті 59 Конституції України (справа про право на правову допомогу). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v023p710-09#Text>.

8. Господарський процесуальний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>.

9. Кодекс адміністративного судочинства України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>.

10. Кодекс України про адміністративні правопорушення. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80732-10>.

11. Кримінальний процесуальний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.

12. Цивільний процесуальний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>

13. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 р. № 5076-VI. [Електронний ресурс] – URL: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1146.1358.0>.

14. Про адвокатуру: Закон України від 19 грудня 1992 року № 2887-XII. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2887-12#Text>.

15. Про безоплатну правничу допомогу : Закон України від 02.06.2011 № 3460-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17#Text>

16. Про попереднє ув'язнення: Закон України від 30.06.1993 № 3352-XII. [Електронний ресурс] – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3352-12#Text>.

17. Положення про адвокатуру УРСР. Затверджене Законом УРСР від 31.11.1980 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1980. – № 46. – ст. 898.

18. Про деякі заходи щодо підвищення рівня адвокатури : Указ Президента України від 30.09.1999р. № 1240/99. // Офіційний вісник України. – 1999. – № 39.

19. Питання оплати послуг та відшкодування витрат адвокатів, які надають безоплатну вторинну правничу допомогу: постанова Кабінету Міністрів України від 17 вересня 2014 р. № 465 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/465-2014-p#Text>.

20. Положення про Вищу ревізійну комісію адвокатури. Затверджено звітно-виборним з'їздом адвокатів України 09.06.2017 р. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/pologennya/2017-06-09-polozhennya-vrk-2017_597060da17fbc.pdf.

21. Положення про організацію та порядок проходження стажування для отримання особою свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю. Затверджено рішенням Ради адвокатів України № 80 від 01 червня 2018 року. [Електронний ресурс] – Режим доступу:

http://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/pologennya/2018-06-01-polozhennya_5b6071845e750.pdf.

22. Положення про помічника адвоката. Затверджене Рішенням Ради адвокатів України № 113 від 25 вересня 2015 року. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/pologennya/2024-12-13-polozhennya-90_677ba8a974b7f.pdf.

23. Положення про Раду адвокатів України. Затверджено Установчим з'їздом адвокатів України 17.11.2012 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://unba.org.ua/assets/uploads/legislations/pologennya/2014.04.26-27-pologennya-pro-rau-pazy.pdf>

24. Порядок ведення єдиного реєстру адвокатів України : Затверджено рішенням Ради адвокатів України №26 від 17 грудня 2012 року. [Електронний ресурс] – Режим доступу:

https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/poryadki/2021-07-03-poryadki-50_60f5371428bd0.pdf.

25. Порядок допуску до складання кваліфікаційного іспиту, порядок складання кваліфікаційного іспиту та методика оцінювання результатів складання кваліфікаційного іспиту для набуття права на заняття адвокатською діяльністю в Україні. Затверджений рішенням Ради адвокатів України №154 від 01 червня 2013 року. [Електронний ресурс] – Режим доступу:

https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/poryadki/2024-06-07-poryadki-23_668d2e1b36603.pdf.

26. Правила адвокатської етики. Затверджені Установчим З'їздом адвокатів України 17.12.2012 р. : [Електронний документ]. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001891-17#Text>

27. Програма складання кваліфікаційного іспиту. Затверджена рішенням Ради адвокатів України від 21 вересня 2019 року № 113. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/programi/2019-09-21-programi-113_5dad5355b8c5.pdf

28. Регламент кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури регіону. Затверджений рішенням Ради адвокатів України від 17 грудня 2013 року № 268. [Електронний ресурс] – Режим доступу:

https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/reglamenti/2024-11-22-reglamenti-85_6751bdda5feed.pdf.

29. Регламент Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури (нова редакція). Затверджено рішенням Ради адвокатів України від 13 грудня 2024 року № 87. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/reglamenti/2024-12-13-reglamenti-87_6777e9a204287.pdf.

30. Про затвердження роз'яснення щодо можливості укладення трудового договору з особою, яка отримала диплом бакалавра як з помічником адвоката : Рішення Ради адвокатів України № 12 від 04.07.2015 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу:

<http://unba.org.ua/assets/uploads/legislations/rishennya/2015.07.04-rishennya-12.pdf>.

31. Про затвердження роз'яснення щодо наявності або відсутності конфлікту інтересів під час здійснення адвокатом захисту клієнта : Рішення Ради адвокатів України № 7 від 04.07.2015 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу:

<http://unba.org.ua/assets/uploads/legislations/rishennya/2015.07.04-rishennya-7.pdf>.

Підручники, посібники, наукові праці:

1. Адвокатура України : [навчальний посібник] / Погорецький М. А., Яновська О. Г. – К. : Юрінком Інтер, 2014. – 368 с.

2. Молдован А.В. Адвокатура України : Навчальний посібник. / А.В. Молдован, Т.М. Тилик. – К.: Алерта, 2013. – 256 с.

3. Організація адвокатури та адвокатська діяльність : навч. посіб. для підгот. до комплекс. іспиту / [Т. Б. Вільчик, І. В. Назаров, О. М. Овчаренко та ін.]. – Харків : Право, 2021. – 448 с.

4. Фіолевський Д.П. Адвокатура : Підручник. К. Право, 2017. – 624 с.

4.2. Допоміжна література:

1. Адвокатура в умовах сучасних змін : зб. матеріалів IV Міжнар. наук.-практ. конф. 20 жовт. 2023 р. / "Львівська політехніка", національний університет, "Адвокатура в умовах сучасних змін", міжнародна науково-практична конференція. - Львів : Растр-7, 2023. - 234 с.

2. Адвокатура України: сучасний стан та перспективи розвитку : матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф. (14 грудня 2023 р.) / редкол. : Т. В. Вільчик та ін. – Харків : НЮУ імені Ярослава Мудрого, 2024. – 276 с. – Електронне наукове видання. <https://nauka.nlu.edu.ua/nauka/vnd/zbirnyky-naukovyh-konferenczij/>

3. Бандурка С.С. Адвокатура: історія становлення. Право.ua. 2021. № 4. С. 14–20. URL: https://pravo.unesco-socio.in.ua/wp-content/uploads/2021/12/14-Bandurka_SS.pdf.

4. Білоус І.В. „Союз Українських Адвокатів” у боротьбі за права української мови у Східній Галичині (20-30 роки ХХ ст.). Держава і право: Збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. Випуск 19. – К.: Ін-т держави і права ім. В.Корецького НАН України, 2003. – С.130-133.

5. Білоус К. Сутність адвокатської етики як необхідної умови здійснення адвокатом своєї діяльності. Юридичний журнал. – 2010. – № 7.

6. Бірюкова А.М. Адвокатура України в умовах глобалізації : монографія. Київ : Правова єдність : Алерта, 2018. 423 с.

7. Борисенок С. Утворення професійної адвокатури в Литовсько-Руській державі // Праці Комісії для вивчення історії західноруського і українського права. – К., 1927. – Вип. 3. – С. 83–149.

8. Вільчик Т.Б. Конституційне право на правову допомогу адвоката у країнах Європейського Союзу та в Україні : монографія. Харків: Право, 2015. – 400 с.

9. Гловацький І.Ю. Адвокатура зарубіжних країн: Англія. Німеччина. Франція : [навч.-практ. посібник]. К. :Атіка, 2007. – 588 с.

10. Гловацький І. Особливості розвитку інституту адвокатури на землях Східної Галичини і Буковини. Вісник Львівського університету. Серія юридична. Випуск 38. Львів, 2003. С.119–127.

11. Гловацький І.Ю. Українські адвокати у політичних судових процесах у Східній Галичині (1921-1939 рр.) / І.Ю. Гловацький – Львів: Тріада Плюс, 2003. – 346 с.

12. Головань І. До питання про поняття адвокатської діяльності. Адвокат. 2012. № 1 (136). С. 12-15.

13. Гончаренко С. В. Проблеми надання безоплатної правової допомоги. Короткий огляд новітніх тенденцій. Адвокат. 2011. №11 (134). С. 12-16.

14. Гутаріна К.В. Роль правника в демократичному суспільстві: Правила професійної етики адвоката в США та Україні / К.В. Гутаріна // Адвокат. 1999. № 3. С. 31-32.

15. Джафарова М.В. Представництво у адміністративному судочинстві України [Електронний ресурс] / М.В. Джафарова // Форум права. 2010. № 2. С. 115–120. – URL.: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/FP/2010-2/10dmvacu.pdf>

16. Дроздов О.М. До питання про процесуальне становище захисника свідка / О.М. Дроздов // Адвокат. – 2010. – № 6 (117). – С. 24–28.

17. Домбровський С.Ф. Організація правової роботи та юридичного обслуговування підприємств, установ та організацій: [навч. пос. для студентів навчальних зал. та фак-ів] Харків: Консум, 2005. – 396 с.

18. Костромов О.В. Адвокатська етика та професійна відповідальність у США. Держава і право: Щоріч. наук. пр. мол. вчен. К., 1997. Вип. 1. С. 75-80.

19. Кульчицький В. Суд, прокуратура та адвокатура в складі Австро-Угорщини. Науковий вісник Чернівецького університету. Випуск 125. Серія: Правознавство, 2001. С.22–25.

20. Никифорак М.В. Адвокатура на Буковині в період її перебування у складі Австрії. Українське право. – 2004. – №1. – С.76–83.

21. Попелюшко В.О. Виникнення та інституційне становлення адвокатури Франції / В.О. Попелюшко // Адвокат. 2011. № 1 (124). – С. 9-13.

22. Право на захист в судовій практиці Верховного Суду. НШСУ 10 червня 2024 року. URL:

https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2024_prezent/Pravo_na_zahist_Yanovska.pdf.

23. Руденко М. В. Організаційні форми адвокатської діяльності у країнах Європи (Німеччина, Швеція, Австрія) / М. В. Руденко // Форум права. – 2016. – № 2. – С. 168–174 [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/FP_index.htm_2016_2_27.pdf.

24. Сінельнік Р.В. Захисник у провадженні у справах про адміністративні правопорушення: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 “Теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право” / Р.В. Сінельнік – Х., 2008. – 21 с.

25. Скрябін О.М. Юридичні та психологічні аспекти надання адвокатом консультацій та роз’яснень з юридичних питань / О.М. Скрябін // Тези доповідей всеукр. наук.-практ. конф.: [Актуальні проблеми публічного та приватного права], (Запоріжжя, 18-19 березня 2011 року) – Запоріжжя, 2011. – С.30–31.

26. Фурса С. Адвокатура крізь призму національної правової доктрини. Право України. 2019. № 12. С. 16–41.

27. Шандула О.О. Виникнення та розвиток безоплатної правової допомоги в Україні. Форум права. 2021. № 5. С. 56–64.

28. Ямковий В.І. Проблемні питання участі адвоката як процесуального представника в господарському суді [Електронний ресурс] / В.І. Ямковий // Форум права. – 2010. – № 3. – С. 466–472. – Режим доступу до журн.: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2010-3/10jvibgc.pdf>.

4.3. Інформаційні ресурси в Інтернеті:

www.rada.gov.ua – Верховна Рада України

www.ombudsman.kiev.ua – Уповноважений Верховної Ради з прав людини

www.kmu.gov.ua – Кабінет Міністрів України

www.minjust.gov.ua - Міністерство юстиції України

www.scourt.gov.ua – Верховний Суд

www.ccu.gov.ua - Конституційний Суд України

<https://www.gp.gov.ua> – Офіс Генерального прокурора

<https://unba.org.ua> - Національна асоціація адвокатів України

<https://legalaids.gov.ua> - Координаційний центр з надання правничої допомоги

www.niss.gov.ua – Національний інститут стратегічних досліджень

<http://parlament.org.ua/> - Лабораторія законодавчих ініціатив

<http://www.nbuv.gov.ua/> - Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського

<https://pravo.ua/subscription/> - видавництво «Юридична практика» (Журнали «Український адвокат», «Український адвокат», газета «Юридична практика»)

<http://www.zib.com.ua> – Газета «Закон і бізнес»

**Доцент кафедри цивільного та
господарського права і процесу**

_____ **Андрій РОМАНЮК**